

Söyleyecek Sözümüz, Yapacak İşimiz Bitmedi

Nurşen YILDIRIM

8 Mart 1857'de New York'ta direnen, 1908'de fabrika işgalinde diri diri yakılan işçi kadınların mücadele gerekçeleri, aradan 151 yıl geçmiş olmasına rağmen bugün de geçerliliğini sürdürüyor. Kadınlar hala evlere mahkum, kadınlar hala işsiz, kadınlar hala düşük ücretlerle çalıştırılıyor ve örgütlenme hakları yok ve kadınların hala yüreklerine, bedenlerine dokunuluyor.

Dünyada yoksullaşmanın her türlü faturası yüzyıllardır kadına çıkarılıyor. Kriz koşullarında işten ilk çıkarılan kadınlar olurken, yaşanan yoksullaşmanın en ağır sosyal getirisi olan şiddetin kurbanları da yine kadınlar oluyor. Kapitalist toplumsal koşullarda, yoksullaşmayla şiddetin arasındaki doğru orantı yaşanan son örnekte oldukça çarpıcı olarak görülebilir.

Yaşamın her alanında kurbanlar önce kadınlar oluyor.

Haber henüz çok sıcak ve bir o kadar da yakıcı. Dünya barışına dikkat çekmek için Tel Aviv'e gitmek üzere 8 Mart'ta İtalya'nın Milano kentinden yola çıkan 'Pippa Bacca' adıyla tanınan İtalyan sanatçının rüyası; insanlara güvenerek sevgiyi büyütebilmeyi, barışa ulaşabileceğini kanıtlamaktı. İki arkadaşın çıktıkları yolculukta Pippa'nın tüm hayalleri Türkiye'de noktalandı. Dünyadaki savaşlara ve onların yarattığı yıkımlara dikkat çekmek amacıyla Milano'dan kendi tasarımı gelinliklerini giyip yola çıkan iki genç kadın Tel Aviv'de buluşacaklardı. Yolları Gebze'de ayrıldı. Kadınlar gelinliklerini hiç yıkamayacaklardı çünkü üzerindeki lekeler savaşların insanlar üzerindeki tahribatını açıklayacaktı. Lekeli bir gelinlikle

yolculuğun bitirilmesi düşünülürken hem yüreğine hem bedenine tecavüz edilmiş bir halde ölü bulundu Pippa. Tel Aviv'de çıkaracağı gelinliği Türkiye'de parçalanmıştı. Bu aynı zamanda barışın da kana bulanmasıydı.

İster savaşlardaki ölümler, ister töre cinayeti, ister kocanın, ağabeyin, babanın cinayeti, bütün kadın ölümleri korkunçtur. Ama bu olayda kadının niyetiyle, başına gelen arasındaki ilişki çok daha korkunç.

PİPPA Kadın Olduğu İçin Öldürüldü

Gelinliklerin üzerindeki lekeler simge olmaktan çıktı artık. Dünya üzerinde yaşanan savaşlar, çatışmalar, operasyonlar yalnızca savaşın içindekileri değil, savaşın “dışında” gibi görünen herkesi ama özellikle de kadınları etkiliyor. Taciz, tecavüz her an, her yerde karşımıza çıkıyor. Ve biz kadınlar “Bu kaçınıcı tecavüz, bu kaçınıcı cinayet? SIRA NE ZAMAN BİZE GELECEK” korkusunu her geçen gün daha derinden yaşarken, yetkililer, konuyu manşetlere taşıyan medya, İtalyan Cumhurbaşkanı'na taziyelerini ileten Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve niceleri, Pippa'nın, yani bir kadının daha öldürülmesiyle değil, Türkiye'nin adının lekelenmesiyle, imajla ilgileniyor. İtalya'dan özür diliyorlar. İtalya'dan değil, kadınlardan özür dilenmesi gerekiyor mu? Başka kadın ölümlerini durdurmak için bir an önce bir şeylerin yapılması gerekmez mi?

SSGSS'nin Şiddeti

Şiddet sadece bu şekilde görünenlerin de ötesinde başka boyutlarda da yaşanmaya devam ediyor. Bu 8 Mart'ta Türkiyeli kadınlar ekonomik anlamda da şiddeti çok yakınlarında hissettiler. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Yasa tasarısı meclis gündemine getirildi ve emekçilerin, kadınların ve meclisteki muhalefetin tüm müdahalelerine rağmen yasa kabul edildi/edilecek. Yasa emeğe yönelik tüm kazanımları yok ettiği gibi, kadınların yaşamlarını daha da ağırlaştırıyor.

Erkek egemen kapitalist sistem yasayla tüm emekçileri vururken, özellikle de kadınları ucuz iş gücü olarak kullanmak adına işgücü piyasasına çekmeye çalışıyor. Hükümetin kadın milletvekillerinin dediği gibi “köyde işsiz olarak kayıtlara geçirilmeyen kadınlar, köyden kentlere göçlerle birlikte açık işsiz haline dönüşüyor. Kadın istihdamı diğer ülkelere göre çok düşük, bunu yükseltmek gerekiyor.” Bugün kadınların istihdam

oranı %24 iken ve kadın işgücünün hala %71'i kayıt dışı sektörde çalışırken, kırsal kesimdeki her 100 kadının % 89'u tarım kesiminde ve bunların %81.9'u ücretsiz aile işçisi olarak çalıştırılıyor, ekonomik krizlerin, işten ilk çıkarmaların, ucuz işgücünün, kayıtsız, güvencesiz çalışmaların ilk kurbanları kadınlar oluyor. Yasayla birlikte 25 yaşındaki kadın sosyal güvencesiz bırakılıyor; kadınlar ya evlenmeye ya da “olmayan” işlere mahkum ediliyor. Kadın istihdamını hükümet bu şekilde yükseltmeye çalışıyor.

Yasanın kadınları en çok etkileyecek bölümü emeklilik yaşının 65'e çıkarılması. Ev işleri ve bakım hizmetleri henüz kadınların üzerinden alınmamışken ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği evde, eğitimde ve çalışma yaşamında sürmekteyken kadınlar için 65 yaşa kadar çalışmak neredeyse imkansız. Yani emeklilik hayal.

Devlet güdümlü sendikaların hükümetle uzlaştıkları ve meclis görüşmelerinde komisyon başkanının muhalefete “biz sendikalarla anlaştık siz hala neye karşı çıkıyorsunuz?” dediği belirgin tek madde var o da şimdiye kadar 7000 işgünü üzerinden hesaplanan hükümetin 9000 olarak öngördüğü prim gün sayısının 7200'e düşürülmesi. Bu emeklilik yaşından bağımsız düşünülmemeyeceği için çok önem taşımamaktır ama kadınlar için bu bile uzun bir süre.

İsteğe bağlı sigortada kadın artık eşinin haklarından yararlanamayacak ve genel sağlık sigortası primi ödemek zorunda kalacak. Brüt asgari ücretin altında gelir elde eden kadınların, sigortalı olma ve sigorta yardımlarından yararlanma hakları kaldırılıyor. Emzirme ödeneği düşüyor.

Bu yasa sosyal devlet anlayışından uzaktır. Toplumsal eşitsizlikleri ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmaya yönelik hiçbir düzenleme getirmemekte, aksine sosyal güvenlik haklarımızı sınırlandırarak eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Sağlık hizmeti, bu hizmetten yararlananların ödediği primler ve katkı paylarıyla karşılandığı, satın alınan bir hizmete dönüşmektedir. Öyle ki, bundan böyle sigortalı ve aile bireylerinden “otelcilik hizmeti bedeli” ve “öğretim üyesi muayene ücreti” (adı tam da böyle) adı altında fark ücreti alınması kararlaştırılmıştır. Şu an cüzi görünen bu miktarın (2 YTL) ilerde

artma olasılığı çok yüksektir. Bu şu anlama gelmektedir: Sağlıkta katkı payı ve sağlık hizmetlerinin ücretlendirilmesi, bu hizmetlere herkesin erişebilmesini engeller. İnsanlar yoksulluk karşısında kendi başlarının çaresine bakabilecek hale getirilir, sonuçta da birçok sağlık ve bakım hizmeti ev içinde çözülmeye çalışılır. Yani kadınların ev içi köleliğinin koşulları ağırlaşır.

SSGSS Yasası çoğunluğu kadın olan ev eksenli çalışanları, gündelikçileri, tarım işçilerini, ücretsiz aile işçilerini, geliri asgari ücretin altında olanları sosyal güvenlik sisteminin dışında tutmaktadır. Kesintisiz ve tam zamanlı çalışmayı gerektiren bu emeklilik düzenlemeleri, erkeklerin yaşamları temel alınarak hazırlanmış; bakım yükümlülükleri olmayan bireyleri varsaymıştır. Sonuçta bu yasayla birlikte kadınlar için sağlık güvencesi ve emeklilik iyiden iyiye olanaksızlaştırılmıştır.

Eşitlik Ama Nasıl

Yasa hazırlayıcılar “eşitlik” kavramını soyut bir eşitlik olarak ele alırlar ve cinsiyetsiz bireyler olarak kabul ederler kadınları. Bu da cinsiyetsiz

soyut bireylerin eşitliğine dayalı liberal eşitlik anlayışıdır. Mevcut eşitsizlikleri dikkate almadan eşit fırsattan bahsetmek, sonuçta ortaya çıkacak yeni eşitsizliklerin görmezden gelinmesine yol açar. Kadınlardan, erkeklerin yaşam pratiklerine uygun olarak yapılanmış politika ve çalışma yaşamına erkekler gibi katılmaları, erkekler gibi rekabetçi, “muktedir”, yırtıcı olmaları beklenir. Ya da vatandaşlığa, özgül bir katılım biçimiyle, anneler, eşler olarak “farklılıkları” içinde dahil edilirler. O zaman da, erkeklerden farklı, eksik vatandaşlar olarak muamele görürler. Bizim için iki eşitlik de kabul edebileceğimiz bir eşitlik anlayışı değildir.

Yasanın kadınlar açısından en temel problemi kadınların emek verdikleri ve karşılığını alamadıkları bakım hizmetlerinin yok sayılmasıdır. Kadınların kimliğinin ayrılmaz parçası olarak görülen bu hizmetlerin büyük çoğunluğu kamunun, işverenin ve erkeklerin yapması gereken ama yapmadığı işlerdir. Ev işlerinin kadın işi olarak görülmeğe çıkartılarak,

bu işlerin toplumsallaşması ve bu anlamda kadının özgürleşmesi, insanca yaşayabilmesi gerekirken, yasa kadınların yaptığı karşılıksız işleri görmemezlikten gelip, devletin sorumluluklarından kaçmasına olanak sağlayarak, kadınları sonsuza dek ev işlerini ve bakım hizmetlerini yapmaya mecbur kılmaktadır.

Kadınlar Yasa İçin Ne Diyor?

Bu yasa tasarısı uzun tartışmalardan sonra TBMM gündemine geldi. Tasarı tartışılırken birçok tarafın görüşü alındı. Görüşler ne kadar dikkate alındı, nasıl uzlaşıldı tartışmaları bir tarafa, kadınlar taraf olarak yok sayılan kesim oldu. Ne yasa hazırlanırken, ne de yasada kimi değişikliklere gidilirken, ne de diğer taraftan yasaya muhalefet edilirken, yasaya ilgili görüşler oluşturulurken kadınların sözüne kulak verilmedi. Buna rağmen kadınlar “Sosyal Haklar İçin Kadın Platformu” olarak toplam 88 kadın örgütü ve sendikaların, odaların, partilerin ve demokratik kitle örgütlerinden kadınlarla birlikte 3 Nisan’da İstanbul, İzmir, Eskişehir ve Ankara’dan gelen kadınlarla Meclis önünde bir eylem gerçekleştirip, hazırladıkları dosyaları kadın milletvekillerine sundular. Meclis’te görüşmeleri dinlediler. Kadınlar bu yasa için “Tadilat yetmez. Bu yasanın esastan değişmesi dolayısıyla geri çekilmesi gerekmektedir. Bu yasa emzirme parasının, cenaze parasının artırılması ile düzelmez. Yasanın hem tüm parametrelerinin hem de erkek egemenliği üzerine kurulu yapısının esastan değişmesi gerekiyor” dediler.

Kadınlar sosyal güvenlik sisteminin;

“Kadın-erkek herkese işsizlik, kaza, hastalık, malüllük, yaşlılık ve ölüm hallerinde ve tüm kadınlara analık ve doğurganlık hallerinde sosyal güvence sağlanması,

Kadınlara sosyal haklarını babalarından ve kocalarından bağımsız olarak tanınması.

Kadınlara ev içinde harcadıkları emeğin karşılığı olarak erken emeklilik, cinsiyete dayalı yıpranma payı/fiili hizmet zammı haklarını tanımaları gerektiğini ifade ettiler.

Kadınlar şunları istediler:” Ev içindeki karşılıksız ev emeğimiz ortadan kaldırılıncaya dek erkeklerle eşitmiş gibi düzenleme yapılmasına karşıyız.

Geçici önlem ve pozitif ayrımcılık istiyoruz.

Cinsiyete dayalı yıpranma payı istiyoruz.

Her çalıştığımız yıl için fiili hizmet zammı istiyoruz.

Erken yaşta emeklilik istiyoruz” dediler.

Hükümet duymadı/duymak istemedi/işine gelmedi.

Sosyal güvenlik bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de insanların hep daha çok çalışarak, hem daha çok prim hem de sağlık hizmetlerinde katkı payı ve ek ücretler ödeyerek, maddi yükünü kendilerinin üstlendiği bir düzenleme haline geliyor. Sosyal güvenliğin aslında, egemenliğe ve eşitsizliğe dayalı patriyarkal kapitalist toplumda insanların hastalık, yaşlılık, işsizlik, düşkünlük, yoksulluk dönemleri, kaza hastalık ve engellilik durumları için bir güvence olması gerekirken, günümüzdeki baskın eğilim ve bu yasanın mantığı neredeyse tam tersi yönde. Kazanılmış birçok hak geri alınıyor. Bu yaşananlara ve dayatılanlara karşı çıkmadığı ve direnilmediği müddetçe sosyal hak anlamında elimizde hiçbir şey kalmayacak. Görünen o ki “emeklilik” kavramı bile ortadan kaldırılacak ve insanlar ölene kadar çalışacak.

Biz kadınlar bu 8 Mart’ta özellikle, sınırsız, sınırsız ve karşılıksız yaptığımız ev işlerinin ve bakım hizmetlerinin toplumsallaştırılmasını; çocuk, hasta, yaşlı bakımının bizim üzerimizden alınmasını; her kadına çalışma yaşamına girmeyi kolaylaştıran önlemlerin alınmasını; esnek, güvencesiz, sigortasız ve sendikasız çalışmanın yasaklanmasını; eğitimde, sağlıkta, ev ve çalışma yaşamında, vb. ikincil konumdan kurtulmak için pozitif desteklerin sağlanmasını istiyoruz dedik. Her gün duyduğumuz ölümler karşısında da tecavüzcüler korunmasın, kadına yönelik şiddet son bulsun dedik. Şimdi de “Artık öfkeliyiz YETER” diyoruz.

Ne zaman ki söylediklerimiz yaşam bulur; işte o zaman “söyleyecek sözümüz, yapacak işimiz” biter.

Yararlanılan Kaynaklar:

Acar Savran, Gülnur, SSGSS; Görünmeyen Emek ve Feminist Politika, Amargi Sayı 8

Sancar Üşür, Serpil; Siyasal Yaşam ve Kadınlara Destek Politikaları, KSSGM, Ocak 1997

Sosyal Haklar İçin Kadın Platformu Bildirgeleri